

DRAFT

18. května 2026

Návrh úpravy oblasti financování a hospodaření ve věcném záměru zákona o vysokých školách

Cílem nové právní úpravy je:

- nastavení transparentního, předvídatelného a výkonového systému financování formou kontraktu mezi MŠMT a vysokou školou, který bude podporovat kvalitu činností vysoké školy, naplňování mise vysoké školy a umožní dlouhodobé plánování,
- nastavení strategické tvorby a využívání fondů a finančních nástrojů,

Současný stav

Současný systém financování vysokých škol je založen převážně na jednoletém rozpočtování, což vysokým školám neumožňuje dlouhodobé plánování, a to i pokud vezmeme v potaz střednědobé výhledy. Finanční model tvoří velké množství normativních, účelových, rozvojových a projektových titulů, z nichž každý má vlastní metodiku, termíny, pravidla a vykazovací povinnosti. Tento stav je dlouhodobě kritizován jako neefektivní a nepřehledný.

Tento stav potvrdil ve svých závěrech i Nejvyšší kontrolní úřad, který konstatoval, že systém financování je nastaven tak, že nevede k efektivnímu řízení kvality, ale generuje vysoké množství administrativy, která nepřináší odpovídající přidanou hodnotu.

Financování je každoročně určováno v rámci státního rozpočtu, což znamená, že vysoké školy nemají jistotu o výši prostředků ani o parametrech jejich rozdělování, a to i při dlouhodobě transparentně nastaveném systému, který ministerstvo s vysokými školami každý rok projednává. Tato nepředvídatelnost komplikuje strategické řízení, dlouhodobé investice i plánování personální politiky. Vysoké školy tak často reagují ad hoc, místo aby mohly vytvářet stabilní víceleté plány.

Návrhy legislativních úprav

1) Rámcové či výkonové smlouvy

Základní charakteristika

Rámcová či výkonová smlouva (dále také „smlouva“) představuje souhrnný institut, kterými MŠMT financuje vysoké školy, přičemž v souladu se zákonem MŠMT uzavře rámcovou smlouvu s každou veřejnou vysokou školou. Smlouvu předpokládá MŠMT uzavírat na dobu 5ti let. Vysoká škola je povinna ji zveřejnit. Zákon o vysokých školách bude upravovat pouze základní náležitosti smlouvy zejména pak obsahové neopominutelné části a procesní

náležitosti a opravné mechanismy. Smluvní stranou za vysokou školou je rektor. Rektor závazky vysoké školy projednává s univerzitní radou.

Podrobněji budou smlouvy upraveny a zveřejněny metodikou MŠMT. Finanční prostředky poskytované na základě smlouvy mají povahu jednotného příspěvku, který se nedělí na běžné a kapitálové prostředky, není (většinově – viz níže) účelově určen a jeho poskytnutí je vázáno na plnění smluvních cílů a indikátorů. Finanční prostředky budou pro každou vysokou školu vypočteny podle pravidel, která budou předem známa a zveřejněna. Nebude tak docházet k individuálnímu vyjednávání s jednotlivými vysokými školami ohledně jejich podílu na disponibilním rozpočtu. Součástí smlouvy (ani jejího legislativního ukotvení) nebude způsob, jakým MŠMT dospěje k prostředkům určeným dané vysoké škole. To bude jako v současné době dáno pravidly MŠMT. Očekává se, že takto bude rozpočítána drtivá většina prostředků ukazatele „Vysoké školy“ v rozpočtové kapitole MŠMT – mimo zůstanou případná stipendia, případně rezerva MŠMT, pokud bude docházet k přípravě národních programů a iniciativ nebo jako rezerva pro nečekávané události. Otázkou zůstává užší propojení příspěvku a dotace na institucionální podporu dle zákona č. 328/2025 Sb. (tj. tzv. DKRVO).

Smlouva koncepčně vychází z těchto základních vstupů:

- mise a dlouhodobé strategie veřejné vysoké školy (ukotvená například ve strategickém záměru, statutu, výstupech relevantních modulů M2025+ nebo dalších relevantních dokumentech),
- národních koncepčních dokumentů stanovených vládou či MŠMT, které mají oporu v zákoně (Strategický záměr pro VŠ, Národní politika VaVal apod.),
- výstupy různých typů vnějšího kvalitativního hodnocení vysokých škol (NAÚTV, M2025+, MICHE, EUA apod.),
- vládou či MŠMT schválené programy a iniciativy,
- parametrizace dosavadního fungování instituce vycházející z průřezových datových analytických vstupů využívaných v tvorbě veřejných politik.

Výkonové indikátory

Smlouva propojuje národní strategii s individuální misí každé instituce. Smlouva je tak nástrojem pro výkonové financování prostřednictvím stanovených cílů a indikátorů, který jednak zajišťuje dlouhodobou stabilitu a předvídatelnost instituce a zároveň je navázán na plnění stanovených indikátorů. Názvy níže uvedených indikátorů jsou pracovní a slouží k odlišení jejich různé role ve smlouvě, resp. povahu závazku, který vytvářejí.

- indikátory systémové: Indikátory nastavené pro celý systém VŠ – jejich rolí je nastavení a sledování činnosti vysokých škol směrem k dohodnuté výstupní hodnotě. Z hlediska základní typové charakteristiky tento typ indikátorů koncepčně odpovídá výkonům a aktivitám sledovaným na úrovni ukazatelů „A“ nebo „K“ současného modelu financování. Pro každou vysokou školu budou vyjednány a stanoveny individuální hodnoty, přičemž se bude přihlížet k velikosti i profilu vysoké školy (včetně oborového).

- indikátory specifické pro danou vysokou školu: Indikátory, které budou výsledkem negociace mezi ministerstvem a danou VŠ a které budou odrážet její misi a strategický plán. Nejen cílová hodnota indikátoru, ale i samotná identifikace relevantního indikátoru tak bude probíhat v dialogu s vysokou školou (*dialog-based funding* skrze *performance agreements*). Indikátory budou jak kvantitativní v podobě předpokládané hodnoty, tak i binární či kvalitativní, přičemž smlouva upřesní způsob jejich monitoringu a vyhodnocování. Z hlediska typové analogie se může jednat o aktivity financované v současném systému ze III., resp. IV. rozpočtového okruhu, jakkoli se jejich rozsah neomezuje pouze na ně. Součástí individuálních indikátorů může být například i dohoda na rozvoji určitého pro VŠ specifického studijního programu, popř. studijního programu, který doposud v systému chybí a VŠ disponuje předpoklady pro jeho vytvoření a rozvoj.
- Indikátory vycházející z vládních/národních závazků a iniciativ: Indikátory navázané na specifické cíle nebo rozvojové priority, které podléhají vládou schválenému programu typicky s dopadem na jednu nebo více vysokých škol a podléhající vyhodnocení na úrovni vlády dle schválených parametrů. Může se typově jednat o současné aktivity zaměřené na určité studijní programy (ukazatel „P“).

V případě využívání samostatného investičního programu budou programové (investiční) prostředky řešeny samostatným právním aktem jako doposud. Odlišování druhého a třetího typu indikátoru slouží ke srozumitelnému odlišení výstupu bilaterální negociace mezi MŠMT a vysokou školou oproti závazkům vyplývajícím pro více vysokých škol typicky na základě národních programů – z hlediska závazku se nicméně stále jedná o vztah dané vysoké školy k MŠMT, které tyto programy implementuje a vůči vysoké škole je smluvní stranou.

Výkonové indikátory výše uvedené upravují vztah *mezi* vysokou školou a MŠMT. Není tím dotčena možnost vysoké školy uzavřít jiné typy smluv s jinými aktéry například z okruhu jiných rezortů, soukromé sféry či samospráv na plnění specifických zadání – může se jednat o aktivity jak výzkumné, tak aktivity směřující k rozvoji nějakého oboru, počtu absolventů pro určité specifické obory, které nebudou řešeny na úrovni vlády, či parametry zapojení např. do společného vedení prací na všech úrovních studia.

Technické náležitosti

Zákon stanoví v obecné rovině také pravidla a podmínky pro čerpání, transparentní nakládání s finančními prostředky nebo aktualizaci smlouvy (v případě porušení pravidel, neplnění indikátorů, snížení či zvýšení prostředků v ukazateli Vysoké školy apod.). Další náležitosti (např. periodicitu podávání zpráv, způsob hodnocení a zveřejňování výsledků) MŠMT předpokládá ukotvit do samotné smlouvy, případně interních předpisů MŠMT.

2) Finanční nástroje

Cílem je nastavení legislativního prostředí (jak formou zákona o vysokých školách, tak případnou novelizací souvisejících zákonů), které by vysokým školám umožnilo odpovědně a transparentně využívat část vlastních či akumulovaných prostředků k dlouhodobému zhodnocování a financování strategických priorit, např.:

- záruky a splácení půjček,
- majetková účast v právnických osobách.

Vytváření rozvojových, investičních a nadačních fondů na vysokých školách představuje způsob, jak posílit jejich finanční stabilitu, strategické řízení a schopnost dlouhodobě plánovat. Tyto fondy umožňují oddělit prostředky určené na běžný provoz od prostředků na modernizaci, obnovu infrastruktury či podporu strategických projektů, což vysokým školám dává větší flexibilitu a nezávislost na ročních rozpočtových cyklech. Investiční a rozvojové fondy podporují profesionálnější řízení rozpočtu a umožňují realizovat větší projekty bez závislosti na jednorázových dotacích, zatímco nadační fondy otevírají prostor pro získávání externích zdrojů od firem, absolventů či veřejnosti a přispívají k diverzifikaci příjmů. Správně nastavené fondy mohou zároveň snížit administrativní zátěž.

Záruky a splácení půjček

K diskusi MŠMT předkládá model, kdy si vysoká škola může vzít komerční půjčku/úvěr, tento záměr musí být schválen univerzitní radou (radou vysoké školy). V případě, že by výše půjčky/úvěru překročila 100 mil. Kč, musí tento záměr schválit ministr/MŠMT. Součástí schválení ze strany MŠMT je i povolení splácení půjčky a úroků z finančních prostředků poskytnutých MŠMT, které však za půjčky vysokých škol neručí. Vysoká škola může k zárukám a splácením půjček a jejich úroků využít finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu formou kontraktu, popř. jinou formou příspěvku bez účelového určení. Půjčky si vysoká škola může brát pouze na rozvojové účely v souladu se svou misí a strategií, z půjček nemůže být hrazen provoz vysoké školy.

Vysoká škola dále může aktivně zhodnocovat akumulované finanční prostředky, které má ve svých fondech (dnešní FRIM a FPP), a to včetně těch poskytnutých MŠMT nebo jiným poskytovatelem ze státního rozpočtu, a vstupovat s majetkovou účastí do jiných právnických osob. Tyto záměry musí schválit univerzitní rada. Investice nesmějí být nikdy spojeny se ztrátou vyšší, než je počáteční investovaný kapitál. Schvalování takové investice musí obnášet podmínky využití výnosů i úhradu potenciálních ztrát. MŠMT by pak stanovilo podmínky, za kterých by komerční subjekty mohly vysokým školám nabídnout možnosti profesionální správy investic.

Legislativně bude upravena i problematika majetkové účasti veřejných vysokých škol v jiných právnických osobách. Veřejná vysoká škola může nabývat majetkovou účast v právnických osobách se sídlem v České republice nebo v jiném členském státě Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru, pokud je tato účast v souladu s misí, strategickými cíli a zásadami hospodárného nakládání s veřejnými prostředky. O nabytí majetkové účasti rozhoduje univerzitní rada na základě transparentního posouzení právních, ekonomických a reputačních rizik a přínosů pro plnění veřejné mise vysoké školy. Vysoká škola evidenci majetkových účastí transparentním způsobem zveřejňuje.

3) Fondy vysokých škol

Současná právní úprava určuje, jaké fondy vysoká škola musí zřizovat, k jakému účelu smí jednotlivé fondy využívat a popř. i do jaké výše smí prostředky do fondů převádět. Nová právní úprava by měla managementu vysokých škol umožnit zřizovat a využívat rozvojové, investiční a nadační fondy jako nástroje pro strategické řízení a jejich použití směřovat v souladu s misí a strategickými plány vysoké školy. Nakládání s fondy by mělo být svěřeno do kompetence rektora, který dle svého uvážení mohl tuto kompetenci delegovat výlučně na děkana fakulty.

Vytváření rozvojových, investičních a nadačních fondů na vysokých školách představuje způsob, jak posílit jejich finanční stabilitu, strategické řízení a schopnost dlouhodobě plánovat. Tyto fondy umožňují oddělit prostředky určené na běžný provoz od prostředků na modernizaci, obnovu infrastruktury či podporu strategických projektů, což školám dává větší flexibilitu a nezávislost na ročních rozpočtových cyklech. Investiční a rozvojové fondy podporují profesionálnější řízení rozpočtu a umožňují realizovat větší projekty bez závislosti na jednorázových dotacích, zatímco nadační fondy otevírají prostor pro získávání externích zdrojů od firem, absolventů či veřejnosti a přispívají k diverzifikaci příjmů. Správně nastavené fondy mohou zároveň snížit administrativní zátěž.

Revizí by měla projít architektura fondů z hlediska jejich nabývání i čerpání, a to i ve vztahu k dalším zákonům mimo zákon o vysokých školách. Bude nastaven mechanismus retroaktivního účinku ustanovení zákona týkajících se fondů, a to i s ohledem na vydaná rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků.

Přehled vybraných zahraničních modelů financování vysokých škol formou kontraktů

Kontaktové financování v různých podobách existuje ve většině zemí EU. MŠMT provedlo analýzu tří vybraných států, jejichž vysokoškolské systémy jsou českému blízké – Slovensko, Nizozemsko a Rakousko. Každá z těchto zemí k financování prostřednictvím kontraktů přistupuje odlišným způsobem a touto formou rozděluje různě velkou část veřejných prostředků určených vysokým školám. Pro přehlednost jsou hlavní rysy jednotlivých systémů shrnuty v následující tabulce.

Země	Výkonové smlouvy	Podíl na financování
Slovensko	Ano	cca 13 % systému
Nizozemsko	Omezeně	cca 3–7 %
Rakousko	Ano – dominantní mechanismus	cca 90 % institucionálního financování

1. Slovensko

1.1. Institucionální rámec

Institucionální rámec je obdobný českému. Všechny „typy“ (veřejné vysoké školy, státní vysoké školy a soukromé vysoké školy) vysokých škol jsou definovány a ošetřeny společně v zákoně o vysokých školách.¹

Obdobně jako v České republice, tak i na Slovensku mají vysoké školy vysokou autonomii. Jejich rozpočet je vedle „základního“ příspěvku na vzdělávací činnost určen také výkonnostními smlouvami, které se dojednávají vždy na 4 roky.

1.2. Rozpočet vysokých škol

V rámci rozpočtu vysokých škol rozděluje Ministerstvo školství v rozpočtu vysokých škol jak příspěvek na vzdělávací činnost, tak i prostředky na vědu. Podzákonými normami je pak stanoven celkový podíl příspěvku na vzdělávání a prostředků na vědu (cca 49 % na vzdělávání a cca 37 % na vědu – zbytek jsou dotace a sociální podpora).

¹ https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2025/300/vyhlasene_znenie.html

Druh dotace (rozpočet 2025)	Částka (€)	Podíl %
Studium – uskutečňování akreditovaných studijních programů	549 390 929	58,99 %
Z toho		22 %
Výkonnostní smlouvy		
Výzkum, vývoj a umění (institucionální)	313 403 760	33,66 %
Sociální podpora studentů	61 266 686	6,58 %
Rozvoj vysokých škol	4 442 010	0,48 %
Celkem	931 211 054	100 %

1.3. Výkonnostní smlouvy

Část financování vysokých škol je nově rozdělována prostřednictvím tzv. výkonnostních smluv v rámci dotačního okruhu Studium – uskutečňování akreditovaných studijních programů. V rámci této dotace představují výkonnostní smlouvy přibližně 22 % prostředků, v celkovém objemu financování veřejných vysokých škol pak zhruba 13 %. Tento mechanismus má posílit vazbu mezi financováním a dosaženými výsledky vysokých škol.

Výkonnostní smlouvy jsou uzavírány na víceleté období a stanovují konkrétní objem prostředků, které může vysoká škola při splnění sjednaných podmínek získat. První období bylo nastaveno na roky 2024–2028. Součástí systému je průběžné každoroční vyhodnocování, které slouží pro stanovení roční dotace, a následně také závěrečné hodnocení. To má vliv nejen na parametry navazujících výkonnostních smluv, ale i na budoucí podíly jednotlivých vysokých škol na financování.

Mechanismus výkonnostních smluv je koncipován odlišně od klasického relativního přerozdělování rozpočtu mezi vysoké školy. Zlepšení výsledků jedné instituce automaticky nevede ke snížení podílu jiné školy na financování. Každá vysoká škola má předem stanovenou částku, kterou může při dosažení smluvních cílů získat v plné výši. Pokud však stanovené indikátory nesplní, část prostředků neobdrží. Tyto nevyčerpané prostředky jsou následně přerozděleny mezi školy, které dosáhly nejlepších výsledků v předem určených prioritních indikátorech. Roční rozpočtování totiž předpokládá využití celého objemu alokovaných prostředků.

Strategický záměr pro oblast vysokého školství současně stanovil harmonogram postupného zavádění výkonnostních smluv i podíl financí, které budou tímto způsobem distribuovány. Každá smlouva obsahuje soubor měřitelných indikátorů, pro něž je definován výchozí stav i cílová hodnota, které má vysoká škola v daném období dosáhnout.

Indikátory jsou rozděleny na základní a volitelné. Základní indikátory jsou povinné pro všechny vysoké školy a představují celkem 70 % hodnocení. Patří mezi ně zejména efektivita studia měřená mírou předčasného ukončování po prvním roce, propustnost mezi vysokými školami, otevřenost vůči zahraničí, objem zahraničních výzkumných a uměleckých grantů, nezaměstnanost absolventů, jejich uplatnění na trhu práce a počet profesně orientovaných studijních programů. Vedle toho si každá vysoká škola vybírá dalších sedm volitelných indikátorů, které mají reflektovat její specifické zaměření a strategické priority.

V případě, že vysoká škola v některém indikátoru nedosáhne sjednaného výkonu, dochází ke krácení prostředků vyplácených prostřednictvím výkonnostní smlouvy. Systém tak kombinuje víceleté finanční plánování se silnější motivací vysokých škol k dosahování strategických cílů a měřitelných výsledků.

1.4. Legislativa – klíčové pasáže zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách

§ 89 odst. 3 - smlouvy

(3) Ministerstvo školstva poskytuje verejnej vysokej škole dotácie na základe **zmluvy**. Zmluva má formu predpísanú ministerstvom školstva a obsahuje okrem identifikačných údajov zmluvných strán najmä

- a) účel, na ktorý sa dotácie poskytujú, a ďalšie podmienky ich použitia,
- b) objem dotácií vrátane objemu ich jednotlivých častí,
- c) čas a spôsob poskytnutia dotácií,
- d) merateľné ukazovatele na účel naplňania poslania vysokej školy na obdobie troch rokov zostavené v súlade s metodikou podľa odseku 8 a podľa tematických okruhov uvedených v dlhodobom zámere ministerstva školstva vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl (ďalej len „dlhodobý zámer ministerstva školstva“), ktorých plnenie je podmienkou poskytnutia dotácie,
- e) dátum, do ktorého príjemca predloží poskytovateľovi zúčtovanie dotácií.

§ 89 odst. 4 – stanování příspěvku

(4) Pri určovaní dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov je rozhodujúci počet študentov, počet absolventov, ekonomická náročnosť uskutočňovaných študijných programov, kvalita, uplatnenie absolventov v praxi a ďalšie hľadiská súvisiace so zabezpečením výučby. Dotácia sa poskytuje v rozsahu ustanovenom zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok. V počte študentov a absolventov sa nezohľadňujú študenti uhrádzajúci školné a študenti na pracovisku verejnej vysokej školy v zahraničí a na pracovisku jej súčasti v zahraničí. Do výšky ročného školného sa započítava aj výška peňažných darov prijatých vysokou školou od študentov alebo tretích osôb v súvislosti s poskytovaním, organizovaním alebo zabezpečovaním vysokoškolského vzdelávania na území Slovenskej republiky.

2. Nizozemsko

2.1. Institucionální rámec

Nizozemský systém vysokého školství je binární a rozlišuje dva základní typy institucí:

- **Universiteiten (WO – wetenschappelijk onderwijs)** – výzkumné univerzity zaměřené na akademické vzdělávání a vědecký výzkum (např.: Delft University of Technology, University of Amsterdam, Leiden University, Utrecht University)

- **Hogescholen (HBO – hoger beroepsonderwijs)** – profesně orientované vysoké školy aplikovaných věd (např. Fontys University of Applied Sciences, Hanze University of Applied Sciences, Amsterdam University of Applied Sciences)

Oba typy institucí jsou upraveny zákonem o vysokém školství a vědeckém výzkumu (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek – WHW²). Systém je charakteristický vysokou institucionální autonomií a převahou institucionálního financování.

Financování vysokých škol zajišťuje především Ministerstvo školství, kultury a vědy (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap – OCW). Financování je rozdělováno převážně prostřednictvím institucionálních příspěvků, jejichž výše je stanovována podle zákonných pravidel a výkonových indikátorů.

V letech 2012–2016 byly mezi ministerstvem a jednotlivými vysokými školami uzavírány tzv. performance agreements. Ty představovaly explicitní formu kontraktového financování založenou na víceletých cílech a indikátorech kvality. Po roce 2016 byl systém přímých výkonových smluv omezen, nicméně strategické a smluvní prvky zůstaly zachovány prostřednictvím quality agreements a tematických investičních programů.

2.2. Rozpočet vysokých škol

Veřejné financování vysokých škol je v Nizozemsku založeno především na institucionální dotaci, která je školám poskytována jako celek, který není příliš účelově určen.

Institucionální financování kombinuje:

- historickou a stabilizační složku,
- výkonově orientované indikátory,
- strategické a tematické komponenty.

Výše institucionální dotace je stanovována podle:

- počtu studentů,
- počtu absolventů,
- ekonomické náročnosti studijních programů,
- výzkumného výkonu,
- počtu doktorandů,
- institucionální profilace,
- specifických strategických priorit.

Celková rozpočtová struktura odpovídá diversifikaci nizozemských vysokých škol na HBO (profesně orientované vysoké školy) a sektor WO (výzkumně a akademicky zaměřené vysoké školy).

² <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2026-01-01>

Kategorie financování	Částka (mld. EUR)	Podíl na celkovém financování
HBO – vzdělávací část	4,116	91,7 %
HBO – aplikovaný výzkum a rozvoj	0,159	3,5 %
HBO – Fond pro výzkum a vědu	0,039	0,9 %
HBO – strategické programy a dotace	0,099	2,2 %
HBO Ostatní	0,078	1,7 %
CELKEM	4,49	100 %

Kategorie financování	Částka (mld. EUR)	Podíl na celkovém financování
WO – vzdělávací část	3,329	47,1 %
WO – výzkumná část	2,806	39,7 %
WO – lékařské vzdělávání a výzkum	0,846	12,0 %
WO – Fond pro výzkum a vědu	0,078	1,1 %
Ostatní programy a podpory	0,015	0,1 %
CELKEM	7,07	100 %

Celkový přehled struktury financování nizozemských vysokých škol je pak následující:

Kategorie financování	Částka (mld. EUR)	Podíl na celkovém financování
HBO – vzdělávací část	4,116	35,6 %
HBO – aplikovaný výzkum a rozvoj	0,159	1,4 %
HBO – Fond pro výzkum a vědu	0,039	0,3 %
HBO – strategické programy a dotace	0,099	0,9 %
WO – vzdělávací část	3,329	28,8 %
WO – výzkumná část	2,806	24,3 %
WO – lékařské vzdělávání a výzkum	0,846	7,3 %
WO – Fond pro výzkum a vědu	0,078	0,7 %
Ostatní programy a podpory	0,088	0,7 %
Celkem	11,56	100 %

2.3. Výkonové a kontraktové financování

Nizozemský systém je založen primárně na institucionálním financování, nicméně významná část prostředků je rozdělována prostřednictvím výkonových indikátorů.

Výkonové prvky jsou integrovány přímo do mechanismu výpočtu institucionální příspěvek. Financování tedy není čistě „historické“.

Odborné studie i dokumenty OECD uvádějí, že strukturu institucionální financování nizozemských vysokých škol lze orientačně rozdělit na stabilizační složku (40-60 %) a na složku s kontraktivními prvky (5-15 %).

Mezi lety 2012-2016 byly v rámci nizozemského systému financování užity ve větším rozsahu kontrakty, které byly uzavírány mezi ministerstvem a jednotlivými vysokými školami, přičemž tvořily 5-7 % financování ve vzdělávací části. Tyto víceleté dohody obsahovaly:

- strategické cíle institucí,
- indikátory kvality výuky,
- studijní úspěšnost,
- internacionalizaci,
- profilaci institucí,
- diferenciaci studijní nabídky.

Mechanismus byl založen na předložení institucionální strategie ministerstvu a následně na průběžném vyhodnocování.

Na rozdíl od čistě soutěžního modelu nešlo o každoroční přerozdělování celého rozpočtu, ale o podmíněné získání části předem stanovených prostředků. V tomto ohledu jsou velmi podobné výkonnostní smlouvy na Slovensku.

Po roce 2016 byly explicitní performance agreements omezeny, nicméně systém si zachoval významné strategické a smluvní prvky prostřednictvím jiných nástrojů (quality agreements, sektorových plánů, investičních programů, fondů pro výzkum a vědu, tematických dotačních schémat).

2.4. Legislativa – klíčové principy

Nizozemský zákon o vysokém školství a vědeckém výzkumu (WHW) zakotvuje princip institucionálního financování vysokých škol prostřednictvím státního příspěvku („rijksbijdrage“), který je stanovován v rámci státního rozpočtu. Zákon současně explicitně rozlišuje financování univerzitního vzdělávání, výzkumu a aplikovaného výzkumu. Poskytuje vysokým školám značnou autonomii při nakládání s veřejnými prostředky a vytváří právní rámec pro výkonové a strategické prvky financování, jejichž konkrétní parametry jsou upraveny převážně podzákonnými předpisy.

Zákon v článku 2.5 stanovuje základ pro státní příspěvek:

- „Veřejně financovaným institucím vysokého školství poskytuje ministr státní příspěvek.“
- „Státní příspěvek je stanovován zákonem o státním rozpočtu Ministerstva školství, kultury a vědy.“

V dalších pasážích zákona je klíčové rozdělení financování do kategorií:

- vzdělávací činnosti,

- výzkumné činnosti,
- aplikovaného výzkumu,
- univerzitních nemocnic.

Zákon také v pasáži o financování přímo diferencuje vysoké školy na HBO a WO.

Samotný zákon nestanovuje konkrétní matematický vzorec financování, ale vytváří právní základ pro výkonové financování. Konkrétní indikátory jsou rozepsány v nižších normách. Zákon ale umožňuje ministerstvu stanovovat podmínky financování, uzavírat víceleté dohody, požadovat institucionální strategické plány a hodnotit výsledky institucí.

3. Rakousko

3.1. Institucionální rámec

V Rakousku je sektor vysokého školství institucionálně členěn do tří hlavních typů, přičemž každý typ je ukotven v samostatném zákoně a také se k němu váže jiný mechanismus financování.

- **Univerzity** – řídí se vysokoškolským zákonem
 - výzkumné, akademické, teoreticky orientované, silná vědecká činnost
- **Universities of Applied Sciences** (Fachhochschulen) – řídí se vlastní legislativou
 - prakticky orientované studium, úzká vazba na praxi a firmy, profesní uplatnění
 - mechanismus financování představuje kombinaci státního financování (70-80 % a financování z dalších zdrojů (kraje, firmy – 20-30 %)
- **Pedagogické vysoké školy** (Pädagogische Hochschulen) – řídí se vlastní legislativou
 - příprava učitelů, další vzdělávání pedagogů
 - přímé financování ze státního rozpočtu (rozpočtová kapitola ministerstva)

Univerzity mají poměrně vysokou autonomii díky zákonu o univerzitách z roku 2002.³ Současně však nesou také zodpovědnost za vlastní financování, neboť dominantní část rozpočtu (přibližně 90 %) je alokována podle plnění cílů ve vybraných ukazatelích, které si univerzity domluví s ministerstvem v tzv. výkonnostních smlouvách na tříletý cyklus.

3.2. Rozpočet vysokých škol

Přibližně 90 % institucionálního financování rakouských veřejných univerzit je formálně poskytováno prostřednictvím výkonových smluv (Leistungsvereinbarungen). Zbytek tvoří rezervy, mimořádné investice a případné další specifické programy podpory. Smlouvy uzavírané mezi vysokou školou a ministerstvem tak postihují téměř celý příspěvek ze strany státu. Smlouvy stanovují výši příspěvku, přičemž v rámci výpočtu kombinují jak stabilizační část (cca 45 %), tak výkonovou část (cca 55 %). Aktuální období pokryté smlouvami je na roky 2025-2027, na což je vyhrazeno 16,2 mld. EUR (394,15 mld Kč, což je 131,4 mld. na rok).

³ Universitätsgesetz 2002. https://static.uni-graz.at/fileadmin/Akgl/ENGLISCH/UG_EN_2016.pdf?utm_source=chatgpt.co

Kategorie financování	Objem prostředků	Podíl
Výuka	cca 4,5–4,7 mld. EUR	cca 28–30 %
Výzkum / EEK	cca 4,3–4,6 mld. EUR	cca 27–29 %
Infrastruktura a strategický rozvoj	cca 5,7–6,0 mld. EUR	cca 36–38 %
Speciální alokace a rezervy	cca 1,5–1,7 mld. EUR	cca 9–10 %
Celkem	16,2 mld. EUR	100%

Ve výkonové části smluv jsou stanoveny cíle, jejichž plnění ovlivňuje jednání o rozpočtu a smlouvě na další období. V případě neplnění je nastaven také mechanismus sankcí.

Výkonová část smluv se pak zaměřuje na oblasti:

- výuky
 - počty aktivních studentů
 - počty absolventů
 - kapacita VŠ
- výzkumu
 - vědecký výkon
 - granty
 - ERC projekty
 - počty doktorandů
 - externí financování
- strategické cíle
 - typicky se jedná o rozvojové priority, spolupráci s regionem, transfer znalostí atd.

Pro české prostředí není nezajímavé, že lékařské fakulty mají kromě ministerstva samostatné smlouvy i se spolkovými zeměmi ohledně sdílení nákladů na financování fakultních nemocnic. Tak např. Horní Rakousko sdílí náklady na infrastrukturu a personál na Johannes Kepler Universität Linz a snaží se postupně navýšit počet studentů ze 60 na 300. Cílem je zajistit dostatečný počet lékařů pro region.⁴

Univerzity ohlašují průběžné plnění cílů pomocí pravidelných každoročních reportů, případně také externích auditů ve spolupráci s Rakouskou agenturou pro vědeckou integritu.

⁴ Bundeskanzleramt. bka.gv.at. [Online] 2014.
https://ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2014_I_18/BGBLA_2014_I_18.pdf.

3.3. Legislativa – klíčové pasáže zákona o univerzitách

§ 12 – Financování univerzit (Funding of universities)

- Univerzity jsou financovány federálním státem, a to s ohledem na:
 - finanční možnosti státu,
 - požadavky kladené na univerzity,
 - plnění jejich úkolů.
- Financování probíhá prostřednictvím globálního rozpočtu (Globalbudget).
- Tento globální rozpočet:
 - je poskytován na víceleté období (zpravidla 3 roky)
 - zajišťuje univerzitám finanční autonomii

§ 13 – Leistungsvereinbarung (výkonová smlouva)

- Mezi státem a každou univerzitou se uzavírá výkonová smlouva (Leistungsvereinbarung).
- Tato smlouva obsahuje zejména:
 - cíle univerzity
 - výkonnostní ukazatele
 - finanční rámec (Globalbudget)
- Smlouva je uzavírána na tříleté období

§ 14b – Kapacitně orientované financování

- Financování univerzit má být kapacitně orientované a založené na studentech
- Cílem je:
 - zajistit dostatek studijních míst
 - zlepšit poměr student–učitel
 - zvýšit počet aktivních studentů a absolventů
- Financování zohledňuje:
 - počet studijních míst
 - oborové skupiny (vážené podle náročnosti)
 - specifické potřeby jednotlivých oborů